

Sygn. akt II Ca 250/16

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Cezary Klepacz (spr.)**

Sędziowie: **SSO Elżbieta Ciesielska**

SSO Hubert Wicik

Protokolant: starszy protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2016 r.

sprawy z wniosku W. K.

z udziałem K. K.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Skarżysku - Kamiennej

z dnia 27 listopada 2015 r., sygn. akt I Ns 585/14

postanawia: zmienić zaskarżone postanowienie w punktach: I (pierwszym) w ten sposób, że kwotę 197.000 złotych zastąpić kwotą 206.000 (dwieście sześć tysięcy) złotych, II (drugim) w całości i oddalić wnioski o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym oraz IV (czwartym) w całości i zasądzić od W. K. na rzecz K. K. kwotę 103.000 (sto trzy tysiące) złotych tytułem spłaty, płatną do dnia 25 kwietnia 2017 roku; orzec, że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ca 250/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 listopada 2015 r., sygn. akt I Ns 585/14, Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej ustalił, że w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni W. K. i uczestnika K. K. wchodzi prawo własności nieruchomości, oznaczonej jako działki o numerach ewidencyjnych (...), położonej w miejscowości M., gmina S., dla której Sąd ten prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), o wartości 197.000 zł (pkt I), a udziały wnioskodawczyni i uczestnika w tym majątku wynoszą: 80 % - W. K. i 20 % - K. K. (pkt II), wobec czego dokonał podziału majątku wspólnego w ten sposób, że przyznał go na własność wnioskodawczyni (pkt III), od której zasądził na rzecz uczestnika spłatę w kwocie 39.400 zł, płatną jednorazowo, w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia (pkt IV) oraz nakazał pobrać od K. K. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 427,72 zł tytułem kosztów sądowych (pkt V) i orzekł, że wnioskodawczyni i uczestnik ponieśli koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt VI).

Sąd ten ustalił, że W. K. i K. K. pozostawali w związku małżeńskim od 25 sierpnia 2001 r. do 15 lutego 2013 r., kiedy Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem zaocznym w sprawie o sygn. akt I C 2466/12 rozwiązał to małżeństwo przez rozwód z winy K. K., orzekając jego eksmisję ze wspólnego domu, położonego w miejscowości (...) Wspólność majątkowa pomiędzy małżonkami ustała już z dniem 1 stycznia 2012 r. na mocy wyroku zaocznego z dnia 18 września 2012 r.

Sądu Rejonowego w Skarżysku-Kamiennej, sygn. akt III RC 86/12. Z małżeństwa pochodzi dwoje dzieci w wieku 12 i 13 lat, w stosunku do których uczestnik został pozbawiony władzy rodzicielskiej.

Umową z dnia 12 czerwca 2002 r. W. i K. małżonkowie K. nabyli nieruchomości składającą się z działek o numerach ewidencyjnych: (...), o łącznej powierzchni 7200 m², za kwotę 17.000 zł. Działka nr (...) była zabudowana domem murowanym z 1962 r. o powierzchni 90 m². Nieruchomość była kupiona za pieniądze zebrane podczas wesela oraz przekazane przez rodziców wnioskodawczyni.

Jeszcze przed podpisaniem aktu notarialnego, po zawarciu umowy przedwstępnej, strony rozpoczęły remont nabytej nieruchomości. Początkowo K. K. pomagał przy remoncie, który prowadzili bracia wnioskodawczyni, jej ojciec i wuj S. N.. W domu zerwano podłogi, które zostały zakonserwowane specjalnym środkiem, po czym znów położono wyheblowane i pomalowane deski. Małżonkowie K. wprowadzili się do dwóch wyremontowanych pomieszczeń. W kwietniu (...) urodziła się ich córka. W okresie zimowym 2002/2003 zostało założone centralne ogrzewanie, do którego piec został nabyty za pieniądze zebrane z chrzcin córki, a grzejniki pochodziły od ojca wnioskodawczyni, który nabył je od swojego kolegi. Przyłączenie pieca wykonali bracia wnioskodawczyni, którzy w latach 2003-2004 wykonali też kanalizację i szambo. Sporadycznie w pracach pomagał K. K. i jego ojciec. Wszelkimi formalnościami związanymi z pracami i zakupem materiałów zajmowała się W. K.. Rodzina wnioskodawczyni nie żądała od niej i uczestnika wynagrodzenia za prace, gdyż zostały one wykonane w ramach „spląty” domu rodzinnego, w którym pozostali bracia wnioskodawczyni. W domu małżonków K. wykonano łazienkę i kotłownię, wykończona część, która była w stanie surowym i wyremontowano drugą część.

Wnioskodawczyni od 2002 r. do 2005 r. przebywała na zasiłku wychowawczym, zajmując się domem i dziećmi. W latach 2005-2006 pobierała zasiłek dla bezrobotnych, a K. K. pracował jako kierowca, chociaż często tracił pracę z uwagi na utratę prawa jazdy za kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu. Próbował wówczas podejmować prace dorywcze w warsztacie stolarskim lub jako mechanik samochodowy, za które uzyskiwał znacznie niższe wynagrodzenie. W 2007 r. trafił na osiem miesięcy do zakładu karnego. Wówczas W. K. podjęła pracę zawodową, a w opiece nad dziećmi i utrzymaniem domu pomagała jej babcia, która spłacała także raty za meble kuchenne i wymianę części okien. Przed osadzeniem K. K. w zakładzie karnym, jego rodzice przekazali mu kwotę 5.000 zł, a po opuszczeniu przez niego zakładu karnego, kolejne 5.000 zł przekazał mu brat z tytułu spląty z majątku rodzinnego. Pieniądze te częściowo zostały przeznaczone na wymianę dachu w 2008 r., a częściowo na dojazdy wnioskodawczyni do zakładu karnego i potrzeby osadzonego tam uczestnika. Wymiana dachu została w całości wykonana przez profesjonalną firmę i kosztowała około 25.000 zł. Kwota ta została częściowo pokryta z pieniędzy otrzymanych przez K. K., a częściowo z kredytu zaciągniętego przez małżonków K. i wujostwo wnioskodawczyni, spłaconego przez małżonków K. z ich zarobków oraz kolejnego kredytu, uzyskanego dzięki systematycznym splatom. Ostatecznie został on spłacony przez wnioskodawczynię już po ustanowieniu rozdzielnosci majątkowej. W 2011 r. K. K. przebywał przez trzy miesiące za granicą w celach zarobkowych, skąd przywiózł i przekazał żonie kwotę 3.500 zł. Uczestnik stracił to zatrudnienie z uwagi na spożywanie alkoholu w pracy. Po opuszczeniu zakładu karnego K. K. zarobione pieniądze przeznaczał w większości na alkohol, miał założoną niebieską kartę, a jego rodzinę objęto nadzorem. W 2012 r. uczestnik był zgłaszany do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w S..

Nieruchomość wchodząca w skład majątku wspólnego położona jest w miejscowości M., przy asfaltowej drodze gminnej, w peryferyjnej części wsi, w otoczeniu działek zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi i budynkami gospodarczymi. Działka niezabudowana nie ma dojazdu, położona jest na tyłach drogi gminnej, wśród działek niezabudowanych. Budynek jest w średnim stanie technicznym. Wartość nieruchomości wynosi 197.000 zł.

Mając to na względzie, Sąd Rejonowy uznał za zasadny wniosek W. K. o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym. Wnioskodawczyni nie pracowała zawodowo jedynie wówczas, gdy przebywała na urlopie wychowawczym. Później otrzymywała zasiłek dla bezrobotnych, a następnie podjęła zatrudnienie, zajmując się jednocześnie prowadzeniem domu i wychowywaniem dzieci. Uczestnik zarobione przez siebie pieniądze tylko na początku małżeństwa przeznaczał na potrzeby rodziny, później zaś – w znacznej mierze na alkohol, co w niewielkim stopniu pozwalało wnioskodawczyni regulować opłaty i dokonywać nakładów na siedlisko. To głównie dzięki pracy

najbliższych wnioskodawczyni udało się doprowadzić nieruchomości do aktualnego stanu. W. K. spłaciła też w całości, już po ustaleniu rozdzielności majątkowej, należności małżonków. Ponadto wykonywała ona wszystkie obowiązki domowe. Uczestnik nie tylko nie pomagał jej w tych pracach, ale jeszcze nadużywał alkoholu, zakłócając spokój rodziny. Takie zachowanie stanowi rażące i uporczywe nieprzyczynianie się do zaspokajania potrzeb rodziny i pomnażania majątku, pomimo posiadanych możliwości, co skutkuje uznaniem, że udział wnioskodawczyni w majątku wspólnym wynosi 80 %, a uczestnika – 20 %.

Skoro wartość majątku wspólnego przyznanego W. K. wynosi 197.000 zł, to K. K. należąca jest od wnioskodawczyni spłata w kwocie 39.400 zł, której termin płatności ustalono przy uwzględnieniu możliwości zarobkowych wnioskodawczyni oraz zapewniając jej realną wartość dla uczestnika.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od tego orzeczenia wniósł uczestnik, zaskarżając je w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez ustalenie, że wartość majątku wspólnego wynosi 206.000 zł i zasądzenie na rzecz K. K. spłaty w kwocie 103.000 zł, ewentualnie o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Skarżący zarzucił naruszenie:

- art. 233 1 k.p.c. poprzez niepełną, wybiórczą, dokonaną z naruszeniem zasad logiki i doświadczenia życiowego ocenę zeznań świadków: D. N., K. N., S. N., A. D., T. S., A. i S. K. oraz uczestników co do nierównego przyczyniania się do powstania majątku wspólnego i ważnych powodów do ustalenia nierównych udziałów byłych małżonków;

- art. 567 § 3 w zw. z art. 684 k.p.c. poprzez błędne ustalenie wartości majątku wspólnego, w szczególności sprzeczność materiału dowodowego z treścią ustaleń sądu w zakresie przyjęcia, że wartość tego majątku wynosi 197.000 zł, z pominięciem wartości niezabudowanej działki nr (...), gdyż z ustnej opinii biegłego M. N. (1) wynika, że obniżył on do 197.000 zł jedynie wartość działki zabudowanej (...), a do tej wartości należało dodać 9.000 zł jako cenę działki niezabudowanej;

- art. 43 § 2 k.r.o. przez przyjęcie niewłaściwej metodologii ustalania udziałów małżonków w majątku wspólnym w odniesieniu do zdarzeń i faktów mających miejsce już po powstaniu tego majątku, a w konsekwencji błędne ustalenie nierównych udziałów, a także błędną wykładnię pojęcia „ważne powody”, polegającą na poszukiwaniu ich w zdarzeniach mających miejsce już po powstaniu całego majątku dorobkowego.

W. K. wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Wadliwie została ustalona wartość nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego.

Biegły M. N. (2) w swojej opinii z dnia 29 lipca 2015 r. oszacował wartość działki nr (...) na kwotę 202.500 zł, a działki nr (...) – na kwotę 9.000 zł (k.101-122). Na rozprawie w dniu 14 października 2015 r. biegły określił wartość działki nr (...) na kwotę 197.000 zł (k.147-149), czego uczestnicy nie kwestionowali. Oznacza to, że wartość obu działek wynosi 206.000 zł (197.000 zł + 9.000 zł).

Nie można uznać, że w sprawie zachodzi podstawa do ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym.

Przepis art. 43 § 2 k.r.o. wskazuje dwie przesłanki ustalenia nierównych udziałów, które muszą wystąpić łącznie: ważne powody i różny stopień przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2002 r., III CKN 1018/00, LEX nr 77054).

Ważne powody dotyczą oceny zachowania małżonka i spowodowanych przez niego takich stanów rzeczy, które stanowią przyczynę niższej wartości majątku wspólnego niż ta, która wystąpiłaby, gdyby postępował właściwie. Chodzi tutaj przede wszystkim o nieprawidłowe, rażące lub uporczywe nieprzyczynianie się do zwiększania majątku wspólnego, pomimo posiadanych możliwości zdrowotnych i zarobkowych. Za ważne uznane mogą być takie tylko powody, których doniosłość wynika z zasad współżycia społecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1972 r., III CRN 626/71, LEX nr 7084). Przy ocenie istnienia ważnych powodów należy mieć na uwadze całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciężących na nich obowiązków względem rodziny (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 października 1974 r., III CRN 190/74, LEX nr 7598). Ocena ważnych powodów musi być zatem kompleksowa, ponieważ częściowe tylko negatywne postępowanie małżonka może być skutecznie kompensowane inną, pozytywną formą jego aktywności, kształtującą majątek wspólny.

Przepis art. 43 k.r.o. stanowi podstawę do przyjęcia domniemania równego przyczynienia się obojga małżonków do powstania majątku wspólnego, co oznacza, że małżonek wnoszący o ustalenie nierównych udziałów musi wykazać, że stopień jego przyczynienia się był większy. Dowód ten dotyczy przede wszystkim skutku postępowania małżonków i nie może ograniczać się do wykazania tylko zbyt niskiej staranności drugiego małżonka o powiększanie majątku. Przesłanka ta dotyczy bowiem określonego stanu rzeczy, powstałego wskutek naganego zachowania drugiego małżonka.

W. i K. małżonkowie K. nabyli do majątku wspólnego nieruchomości składającą się z działek o numerach ewidencyjnych: (...)o łącznej powierzchni 7200 m², za kwotę 17.000 zł, która pochodziła z pieniędzy zebranych podczas wesela i przekazanych przez rodziców wnioskodawczyni. Był to zakup za wspólne środki finansowe.

Remont domu został przeprowadzony wspólnie przez małżonków, przy wykorzystaniu własnych środków finansowych na zakup materiałów budowlanych i pomocy rodziny, w szczególności braci wnioskodawczyni, w dwóch etapach: 3-4 miesiące po zakupie uczestnicy doprowadzili połowę domu do stanu umożliwiającego zamieszkanie, a następnie, w dłuższym czasie, ale przed 2007 r., kiedy uczestnik rozpoczął odbywanie kary pozbawienia wolności, wyremontowali pozostałą część domu. W tym zakresie apelacja trafnie zarzuca Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) poprzez wadliwą ocenę zeznań świadków, w szczególności D. N. i K. N., którzy podali (k.61v.-63), że nie było wówczas żadnego zachowania uczestnika świadczącego o tym, że jego rodzina nie funkcjonowała prawidłowo. K. K. pracował zarobkowo, a w pracach remontowych pomagali także jego brat i ojciec. Podział prac był zaś naturalny – „każdy wziął się za to, co potrafił”. Jeżeli zaś prace wykonane przez braci wnioskodawczyni miałyby stanowić formę nakładu z majątku osobistego W. K. na majątek wspólny, to należało w tym zakresie zgłosić odpowiednie żądanie. W 2008 r. dokonano wymiany dachu na domu małżonków K. za kwotę 25.000 zł, pochodzącą z majątku wspólnego. Wnioskodawczyni sama podała (k.51v.), że przed osadzeniem K. K. w zakładzie karnym, jego rodzice przekazali mu kwotę 5.000 zł, a po opuszczeniu przez niego zakładu karnego, kolejne 5.000 zł przekazał mu brat, z tytułu spłaty z majątku rodzinnego. Pieniądze te częściowo zostały przeznaczone na wymianę dachu. Po zakończeniu odbywania kary uczestnik powrócił do pracy, w związku z czym mógł uzyskać kredyt, który małżonkowie zaciągnęli w kwocie 5.000 zł. Dodatkowo otrzymali od wujostwa wnioskodawczyni kwotę 10.000 zł z pobranego przez nich kredytu, który W. K. i K. K. spłacali. Następnie otrzymali oni kredyt w kwocie 10.000 zł, z której część oddali wujostwu, a resztę przeznaczyli na remont. Nie ulega wobec tego wątpliwości, że wymiana dachu nastąpiła także dzięki staraniom K. K.. Jeżeli zaś kredyt zaciągnięty na wykonanie tych prac został spłacony przez wnioskodawczynię już po ustaniu wspólności ustawowej, to należność ta powinna być zgłoszona do rozliczenia jako wydatek z majątku osobistego W. K. na majątek wspólny (art. 45 § 2 zdanie drugie k.r.o.). Nie ma to natomiast znaczenia dla oceny żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Dodatkowo podnieść należy, że jak wynika z niekwestionowanych ustaleń Sądu pierwszej instancji (k.169), w 2011 r. K. K. przebywał przez trzy miesiące

za granicą w celach zarobkowych, skąd przywiózł i przekazał żonie kwotę 3.500 zł. Naganne zachowanie uczestnika miało miejsce już po ukończeniu remontu domu, a więc po powstaniu majątku wspólnego, co wynika z dołączonych akt spraw: o ustanowienie rozdzielności majątkowej (nastąpiło to z dniem 1 stycznia 2012 r.), o pozbawienie K. K. władzy rodzicielskiej nad dziećmi i o rozwód, a także zeznań A. D., która jako dzielnicowa miała do czynienia z takim zachowaniem uczestnika dopiero w 2012 r. (k.60v.-61). Okoliczność ta nie może być zatem oceniana w kontekście ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, bowiem nie miała żadnego wpływu na powstanie tego majątku.

Mając to na względzie, na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmieniono zaskarżone postanowienie w punktach: I w ten sposób, że kwotę 197.000 zł zastąpiono kwotą 206.000 zł, II w całości i oddalono wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym oraz IV w całości i zasądzono od W. K. na rzecz K. K. kwotę 103.000 zł tytułem spłaty, odpowiadającą połowie wartości majątku wspólnego, płatną do dnia 25 kwietnia 2017 roku, tj. w niekwestionowanym terminie ustalonym przez Sąd Rejonowy.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

SSO Elżbieta Ciesielska SSO Cezary Klepacz SSO Hubert Wicik